

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ZPRÁVA O EXTREMISMU A PŘEDSUDEČNÉ NENÁVISTI NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2023

**Ministerstvo vnitra
Odbor bezpečnostní politiky
Praha 2024**

**Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky
v roce 2023 byla schválena vládou dne . 2024 usnesením č..**

Text neprošel jazykovou ani stylistickou úpravou.

OBSAH

1. Úvod	4
2. Vymezení pojmů	5
3. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2023	8
3.1. Shrnutí	8
3.2. Pravicoví extremisté	9
3.3. Projevy předsudečné nenávisti	10
3.4. Paramilitární a domobranecké skupiny	11
3.5. Anarchistická scéna	11
3.6. Ortodoxní komunisté	12
3.7. Média šířící nenávistné předsudky	13
3.8. Nábožensky motivovaný extremismus	14
3.9. Další relevantní události související s extremismem a terorismem	15
4. Extremismus a předsudečná nenávist z pohledu státního zastupitelství	17
5. Statistiky nenávistně motivované trestné činnosti	21
5.1. Celorepubliková policejní statistika	21
5.2. Policejní statistika podle skutků	22
5.3. Policejní statistika podle krajů	23
5.4. Trestná činnost motivovaná nenávistí vůči vybraným skupinám	24
5.5. Trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů	24
5.6. Trestná činnost příslušníků Armády ČR	24
5.7. Soudní statistiky	25
5.8. Statistiky Nejvyššího státního zastupitelství	26
5.9. Statistiky Probační a mediační služby	29

1. Úvod

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2023 (dále jen „Zpráva“) je předkládána na základě usnesení vlády č. 316 ze dne 3. května 2023.

Dokument nezachycuje všechny rasistické a xenofobní projevy zaregistrované na území ČR v roce 2023. Zpráva se vedle příslušníků či sympatizantů extremistických uskupení také zmiňuje o dalších nenávistných subjektech a jevech, které nenaplní definiční znaky pojmu extremismus, jež využívá Ministerstvo vnitra. Pro Ministerstvo vnitra není až tak zásadní politologické hledisko, ale spíše nenávistný prvek, který vychází z předsudečné paušalizace určitých společenských skupin. Tvorba zpráv vychází z ustálené metodologie. Dokument využívá níže zmíněných definic pojmů, má jasně stanovený proces tvorby a schvalování.

Zpracovatelem zprávy je Ministerstvo vnitra. Podkladovými materiály přispěli zástupci zpravodajských služeb, Policie ČR, ministerstev spravedlnosti a obrany, Nejvyššího státního zastupitelství a Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Divácké násilí, respektive chuligánství, je v rámci Ministerstva vnitra řešeno samostatně.

Dokument je zpracováván každoročně. Na základě poznatků v něm obsažených se přijímají nová opatření.

První pasáž o tuzemské scéně je zpracována mj. z podkladů Bezpečnostní informační služby a Policie ČR, konkrétně specialistů na extremismus z Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování a krajských ředitelství Policie ČR. Kapitola o extremismu a předsudečné nenávisti z pohledu státního zastupitelství vychází z podkladů Nejvyššího státního zastupitelství.

Statistická data v následující části poskytly Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Ministerstvo obrany, Nejvyšší státní zastupitelství, Ministerstvo spravedlnosti a Probační a mediační služba.

2. Vymezení pojmů

Pojmem **extremismus** jsou dle Ministerstva vnitra označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobitelné přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě § 5 písm. a) zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

Dokumenty Ministerstva vnitra tedy vychází z jednotného pojetí extremismu jako podhoubí aktivit zaměřených proti ústavnímu zřízení a jím chráněným hodnotám. Extremismus obvykle používá tyto instrumenty: historický revizionismus, sociální demagogii, aktivismus, podporu verbálního až fyzického násilí vůči oponentům a vůči apriori definovaným sociálním skupinám a konspirativní teorii. Ve světové politologické literatuře se obvykle rozlišuje extremismus levicový a pravicový a dále náboženský, ekologický a (v některých případech) národnostní (regionalistický). Poslední tři formy extremismu se v České republice vyskytují jen ojediněle, nebo vůbec ne, výklad se proto hlavně zaměřuje na extremisty pravicové (inspirované a používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem) a levicové (motivované především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem).

Přestože v ideálním pravolevém modelu jsou levicový a pravicový extremismus protipóly, realita je komplikovanější, neboť svoji roli hraje sociálně kulturní a historický kontext, na jehož pozadí se projevy těchto ideálních typů manifestují. To vede k tomu, že se tyto protipóly mohou projevovat v jednotlivých oblastech protiústavního konání s velmi rozdílnou intenzitou, i k různě citlivému vnímání společenské nebezpečnosti těchto protipólů.

V právu není pojem extremismus nijak definován. Zejména v souvislosti s rasově motivovanou trestnou činností se lze setkat s pojmem extremistická trestná činnost nebo trestná činnost s extremistickým podtextem. Pod tímto pojmem Ministerstvo vnitra rozumí ty

formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny. Alternativně lze v řadě případů používat i pojmu kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, přičemž specifickým typem zařaditelným do této kategorie kriminality jsou také útoky proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná apriorní nenávistí vůči němu.¹

Ne všechny extremistické subjekty obsažené ve Zprávě se v roce 2023 dopouštěly nezákonné činnosti. Z dlouhodobého hlediska ale naplňují znaky extremismu, tak jak ho definuje Ministerstvo vnitra.

Zpráva vedle pojmu extremismus pracuje s označením projevy „**předsudečné nenávisti**“. Reaguje tím na fakt, že vliv tradičních extremistických subjektů slábne a jejich rétoriku a aktivity postupně přebírají jiné subjekty, které nelze jednoznačně označit za extremistické.

Projevy předsudečné nenávisti označují jednání, které je motivováno nesnášenlivostí a společenskými předsudky vůči určité skupině obyvatel. Zpravidla se jedná o skupiny definované rasou, národností, etnicitou, náboženstvím, sexuální orientací, politickým nebo jiným smýšlením, sociálním původem apod. Nemusí se jednat o skutečnou příslušnost k určité skupině, ale i o příslušnost domnělou (např. je-li osoba mylně považována pro tmavší pleť za Roma, ale ve skutečnosti není Rom). Takové projevy nemusí nutně naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů. Může se jednat o fyzické násilí, slovní útoky či užívání urážlivé symboliky. Projevy předsudečné nenávisti se liší od extremistických zejména tím, že nemusí být spojeny s některou z protidemokratických, resp. protiústavních ideologií. Osoby, které se jich dopouštějí, nemusejí být nutně členové či příznivci extremistických hnutí. Rovněž u nich absentuje jasné volání po svržení systému pluralitní demokracie a jeho nahrazení systémem nedemokratickým.

Rizika projevů předsudečné nenávisti jsou v řadě oblastí podobná s těmi, která představují extremisté. Níže jsou tato rizika popsána. Subjekty, které se jich dopouštějí:

- Neusilují o okamžité zničení demokratického systému, ale postupně ho oslabují.
- Nerespektují koncept základních lidských práv.
- Podněcují k nenávistným aktivitám další osoby.
- Šíří strach ve společnosti.
- Štěpí společnost, vyvolávají v ní antagonismy.
- Zlehčují osudy obětí totalitních režimů a obětí nenávistně motivované trestné činnosti.
- Při komunikaci s veřejností využívají dezinformace a konspirační teorie.
- Stávají se nástrojem vlivového působení zemí a skupin, které nerespektují principy pluralitní demokracie.

Projevy předsudečné nenávisti lze vysledovat u členů či příznivců celé řady politických či jiných společenských subjektů. Ve Zprávě jsou ovšem zmiňovány pouze subjekty, u kterých tyto projevy reálně představují dominantní složku jejich rétoriky a aktivit. V praxi se tak jedná např. o skupiny, u kterých kontinuálně převažují nesnášenlivé útoky proti

¹ Plné znění definice extremismu je k dispozici zde: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.

Romům, imigrantům, muslimům či homosexuálům. Jiný ideologický program může zcela absentovat či představuje pouze doplňkovou složku.

Pro Ministerstvo vnitra nejsou až tak významné politologické kategorie (např. zda se jedná o subjekt neonacistický, či neofašistický). Rozhodující je právě aspekt šíření nenávisti vzešlý z paušalizujícího předsudku. Právě projevy nenávisti pro určité skupiny obyvatel představují bezprostřední ohrožení.

S nenávistně se projevujícími subjekty úzce souvisí další dvě skupiny, a sice paramilitární a domobranecké skupiny a média šířící nenávistné předsudky.

Do levicově extremistického spektra jsou řazeny skupiny anarchistické a ortodoxní komunisté.

Kapitola věnovaná nábožensky motivovanému extremismu se věnuje nenávistným projevům, které ideologicky vycházejí z extremistických výkladů různých náboženských konceptů.

3. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2023

3.1. Shrnutí

Rok 2023 přál tzv. antisystémovému hnutí, které zcela zastínilo tradiční extremistické či xenofobně populistické subjekty. Pokračoval tak trend započatý pandemickou krizí, kdy se zejména v online prostoru objevila řada nových osobností, které si získaly své příznivce. Toto hnutí představuje jakýsi tavící hrnec občanů nespokojených s různými společenskými, politickými či ekonomickými událostmi. Formálně používá vlasteneckou etiketu, nicméně reálně v sobě absorbuje spíše prvky vyhovující hybridním aktivitám kremelského režimu.

Slabinou tohoto antisystémového hnutí byla jeho roztržitost a absence jakéhokoli politického programu. Řada osobností se nedokázala domluvit na konkrétní spolupráci. Některé subjekty využívaly k mobilizaci svých příznivců různých konspiračních teorií, v některých případech jim dodávaly až spirituální či ezoterický rozměr. Navzdory chybějící vizi a „divokosti“ šířených myšlenek se řadě aktivistů dařilo získávat důvěru nespokojených občanů.

V antisystémovém hnutí i extremistických a xenofobních subjektech se převážně koncentrují osoby středního či vyššího věku, které cítí existenční obavy a zažívají pocit odcizení. Dlouhodobý a kontinuální přísun dezinformací a misinformací způsobil, že nejsou schopny různé konspirační teorie a jiné mnohdy účelově upravené, či přímo smyšlené obsahy kriticky reflektovat a mají tendenci jim v mnoha případech bezmezně věřit.

Od října doplnil tematickou paletu těchto subjektů, zahrnující zdražování, energetickou a migrační krizi, ruskou agresi proti Ukrajině či protipandemická opatření, ještě konflikt na Blízkém východě.

Tradiční pravicově extremistické subjekty přestaly být relevantními politickými hráči. Docházelo k individuálním incidentům páchaným příznivci neonacistických myšlenek.

Nadále se objevovaly, zejména v online prostoru, předsudečně nenávislné výpady proti muslimům, migrantům, Romům, Ukrajincům, Židům či LGBT+ komunitě. Vlivem reálných, či vymyšlených situačních konfliktů došlo i k dočasnému nárůstu napětí mezi některými Romy a Ukrajinci.

Anarchistické kolektivy se potýkaly s naprostým nezájmem veřejnosti. Projevy tzv. povstaleckého anarchismu takřka vymizely. Jisté oživení přinesl pro anarchisty konflikt na Blízkém východě. Někteří z nich přitom odsoudili jak počínání izraelského státu, tak i Hamásu s tím, že je nutné svrhnout jejich představitele.

Ortodoxní komunisté fungovali v rámci své sociální bubliny reflektující historická výročí, případně vybrané události z tuzemska či zahraničí. Zločiny spáchané proti odpůrcům komunistického režimu, kterými se zabývala Policie ČR či justice, ale nijak nekomentovali. V reakci na teroristický útok Hamásu zaznívala vyjádření snažící se tuto akci vysvětlovat předchozími aktivitami Izraele. Reflexe konkrétních zločinů teroristů byla komunisty marginalizována.

Média šířící nenávistné předsudky v průběhu roku pilně pracovala a na denní bázi generovala antisemitské, protimigrantské, protimuslimské a další xenofobní obsahy. V reakci na říjnový útok Hamásu se začaly objevovat různé nové konspirační teorie o Židech a Izraeli. Protimuslimská linka a teze o islamizaci Evropy však zůstaly.

Navzdory výzvam islamistických teroristických organizací po 7. říjnu k násilným akcím nebyly v České republice registrovány indicie, že by měly být v tuzemsku vyslyšeny. V souvislosti s teroristickou akcí Hamásu zahájila Policie ČR v několika případech úkony trestního řízení pro projevy antisemitismu.

Nadále docházelo k šíření výhrůžek a poplašných zpráv. Některé osoby byly v této souvislosti trestně stíhány.

Potenciální riziko představují jedinci vymykající se tradičním extremistickým stereotypům. Jedná o velmi mladé osoby, mnohdy trpící nějakou formou sociální izolace, sexuální deprivace či psychickými poruchami. Jejich napojení na extremistickou scénu je volné a konkrétní extremistická ideologie tvoří pouze doplňkovou složku jejich seberadikalizačního procesu.

V roce 2023 bylo Policií ČR zjištěno 181 trestných činů s nenávistným podtextem. Dále bylo policií evidováno celkem 98 stíhaných osob u skutků s nenávistným podtextem. Pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek bylo obžalováno celkem 90 osob.² Odsouzeno za ně bylo celkem 50 osob.

3.2. Pravicoví extremisté

Starší veteráni neonacistického hnutí se veřejně nijak výrazně neprojevovali. V podstatě se realizovali pouze v rámci své subkultury. Jejich mobilizační potenciál je nízký, navíc nezřídka limitovaný alkoholismem či požíváním jiných návykových látek. Byly zaregistrovány koncerty s účastí desítek, či nižších stovek osob. *Nacionalisté* se stále více zaměřovali na spolupráci se zahraničními protějšky. *Dělnická mládež* se prostřednictvím internetových poselství stále zjevněji hlásila k neonacismu.

Národní demokracie a *Dělnická strana sociální spravedlnosti* naprosto ztratily svou relevanci. Lze o nich hovořit jako o drobném střípku v mozaice uskupení, která svými projevy souzní s hybridním působením kremelského režimu.

Navzdory úpadku a stárnutí tuzemského pravicově extremistického a neonacistického hnutí se i v České republice objevují mladí sympatizanti nových směrů, které se šíří prostřednictvím mezinárodních online komunit. Tyto komunity využívají modernější a údernější prezentace. Nezřídka motivují k páchání násilných přímých akcí, včetně návodů k tzv. desenzibilizaci³. Zkušenosti dokládají, že jejich příznivci a členové mohou být osobnosti bez kriminální minulosti i bez jiných než virtuálních vazeb na neonacistické struktury. Příkladem tohoto celosvětového trendu může být i případ přípravy teroristického útoku na tři velvyslanectví v Praze. Jednomu mladíkovi bylo za tento čin už v březnu uloženo

² Údaj zahrnuje i 47 návrhů na potrestání v rámci zkráceného přípravného řízení.

³ Zbavení se morálních zábran provést násilnou přímou akci.

odvolacím Vrchním soudem v Olomouci trestní opatření v délce 30 měsíců podmíněně odložených na tři roky. Případ jeho spoluobviněného kolegy začal v listopadu projednávat Krajský soud v Brně.

Ve sledovaném období justice řešila i případy nakladatelství Bodyart Press a Naše Vojsko. Hedvika Fiksová, jednatelka nakladatelství Bodyart Press, podala dovolání k Nejvyššímu soudu proti odsuzujícímu rozsudku za vydání knihy Mýtus 6 milionů.⁴ Nejvyšší soud její dovolání zamítl.

Tentýž soud dále vyhověl stížnosti ministra spravedlnosti v kauze Naše Vojsko, které prodávalo předměty s nacistickou tematikou. Případ, ve kterém nakladatelství a jeho ředitel čelili obvinění ze založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka a výtržnictví vrátil státnímu zastupitelství k došetření. Státní zástupce následně podal ve věci potřeží obžalobu. Tu pak začal projednávat Obvodní soud pro Prahu 5.

3.3. Projevy předsudečné nenávisti

V roce 2023 byly registrovány **xenofobně a rasisticky motivované projevy** osob bez jasné vazby na pravicově extremistické prostředí. Tradičně směřovaly proti imigrantům, Romům a dalším menšinám. Pokračovaly rovněž projevy namířené proti Ukrajincům či jejich majetku.

Ve sledovaném období došlo rovněž k vyhocení vztahů mezi částí ukrajinské a romské komunity. Příčinou byly skutečné, či smyšlené situační konflikty, které rezonovaly v prostředí sociálních sítí. Některé osoby se snažily toto napětí účelově rozdmýchat.

Pokračoval rovněž trend přejímání různých antisemitských konspiračních teorií. Takové teorie se začaly více objevovat i po teroristickém útoku Hamásu.

V menší míře se vyskytovaly obsahy anticiganistické a homofobní. Nenávistné výpady se dotýkají i dalších komunit, např. bezdomovců.⁵

Na stupňování napětí se podílí značnou mírou kvazimediální scéna i konkrétní osoby, které online prostor zaplňují často polopravdivými či zcela smyšlenými informacemi o různých incidentech či nespravedlnostech. Některými poplašnými zprávami se zabývaly orgány činné v trestním řízení. Nezřídka jsou tyto obsahy doplněny manipulativním sdělením o Ruské federaci, kde údajně stále ještě funguje právo a spravedlnost a kde stát chrání své obyvatelstvo a „tradiční hodnoty“ před menšinami a dekadencí.

⁴ V souvislosti s vydáním pseudohistorické publikace Davida Hoggana byla Fiksová Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou odsouzena pro trestný čin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia k peněžnímu trestu ve výši 15.000,- Kč. Její vydavatelství Bodyart Press pak k peněžitému trestu ve výši 45.000,- Kč. Výši trestu potvrdil posléze i Krajský soud v Brně.

⁵ Opavští policisté obvinili z pokusu o vraždu muže, který napadl bezdomovecký pár. Muži způsobil bodnořezné zranění, zejména na hlavě a horní polovině těla. Žena utrpěla zranění lehčího charakteru. Motivem jeho činu měla být snaha „vyčistit“ město od bezdomovců.

3.4. Paramilitární a domobranecké skupiny

Paramilitární organizace nevyvíjely ve sledovaném období významnější veřejné aktivity. Jsou dlouhodobě paralyzovány vzájemnými neshodami a strachem z postihu ze strany úřadů. Nicméně několik organizačně schopnějších jedinců nadále pořádalo branná cvičení, zaměřená na střelecký výcvik, ochranu před zbraněmi hromadného ničení či topografii. Domobrancí byli ovlivněni různými konspiračními teoriemi. Někteří z nich očekávají kolaps demokratického systému a mají ambici se stát po jeho konci součástí ozbrojených složek nového režimu.

Pozornost veřejnosti tak vyvolaly pouze trestní kauzy spojené s jejich představiteli. Policisté Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování podali k Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze návrh na podání obžaloby z trestných činů teroristického útoku, financování terorismu či podpory a propagace terorismu pěti osob z uskupení *Českoslovenští vojáci v záloze za mír*.⁶ Pražští kriminalisté skončili zkrácené přípravné řízení a předložili státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 spis ve věci Nely Liskové, dřívější představitelky *Národní domobrany*, která na svém twitterovém účtu vyzvala k deukrajinizaci a denacifikaci České republiky.⁷

3.5. Anarchistická scéna

Anarchistické kolektivy zcela ztratily společenskou relevanci. Uzavřená komunita anarchistů stagnuje, nerozrůstá se o nové členy. Její snahy zaujmout širší publikum jsou difúzní, nekoncepční, nárazové a neúspěšné.

Někteří anarchisté cestovali ve sledovaném období do zahraničí, aby podpořili veřejné akce svých soudruhů.

Projevy povstaleckého anarchismu se prakticky nevyskytovaly, bylo možné je dohledat pouze v online prostoru.

Krajský soud v Ústí nad Labem zrušil osvobozující rozsudek v kauze „Fénix 2“, ve které pětice anarchistů čelila obžalobě z podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. Případem s vazbou na tzv. *Sít' revolučních buněk* se začal znovu zabývat Okresní soud v Mostě.

Novým tématem se pro anarchisty stal konflikt na Blízkém východě. Někteří z nich odsoudili jak počínání izraelského státu, tak i Hamásu. Řešení konfliktu spatřovali ve svržení představitelů obou subjektů.

⁶ Vrchní státní zastupitelství v Praze policistům kauzu posléze vrátilo k došetření.

⁷ Státním zástupcem byl pak podán na Liskovou k soudu návrh na potrestání pro trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

3.6. Ortodoxní komunisté

Ortodoxní komunisté představují komunitu, která se profiluje zejména šířením prokremelských narativů. Dále je pro ně příznačné bagatelizování komunistických zločinů a připomínání významných výročí a osobností z éry komunistické totality. Někteří z nich participovali ve sledovaném období na různých protestních shromáždění pořádaných jinými subjekty.

Nejvíce ortodoxních komunistů je stále spojeno s Komunistickou stranou Čech a Moravy. Další subjekty jsou málo významné, disponují malou členskou základnou. Liší se mírou radikalit jejich projevů.

V první polovině roku byl jednou z nejviditelnějších osobností Josef Skála, který se vzdaluje čistě komunistickým myšlenkám, orientuje se více na tzv. antisystémové hnutí a spolupracuje s kvazi-mediální scénou. Skálovi, společně s Vladimírem Kapalem a Jurajem Václavíkem, Obvodní soud pro Prahu 7 uložil osmiměsíční podmíněčný trest s pětiletou zkušební dobou za diskuzi v tzv. Svobodném rádiu za zpochybňování historických fakt o tzv. katyňském masakru.⁸

Některá trestní řízení spojená s představiteli komunistické moci v souvislosti se střelbou pohraničnicků na hranicích byla skončena s ohledem na jejich vysoký věk a zdravotní kondici.⁹ Na konci června Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu služby kriminální policie a vyšetřování obvinil plk. Jana Muzikáře, vysokého představitele Hlavní správy pohraniční stráže a ochrany státních hranic, ze zneužití pravomoci úřední osoby pro ohrožení, zranění a usmrcení několika osob při pokusu o útěk přes československé hranice.

Některé komunistické skupiny se aktivně vyjadřovaly k dění na Blízkém východě po teroristickém útoku Hamásu. Od některých představitelů komunistických subjektů zaznívala vyjádření snažící se tuto akci vysvětlovat předchozími aktivitami Izraele a nacházející pochopení pro odpor Palestinců. Reflexe konkrétních zločinů teroristů byla komunisty upozaděna.

Policisté začali prověřovat pro podezření ze spáchání trestného činu přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia případ vyvěšení ruské vlajky s písmenem Z na akci nymburských komunistů.

⁸ V roce 1940 sovětská NKVD povraždila u obce Katyň tisíce polských občanů. Masakr komunistická propaganda svalovala na nacisty. Městský soud v Praze pak osmiměsíční trest za přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia potvrdil, ale snížil zkušební dobu na 18 měsíců. Skála podal dovolání k Nejvyššímu soudu.

⁹ Lubomír Štrougal a Vratislav Vajnar zemřeli. Karel Kincl a Jan Fojtík nejsou dle znaleckých posudků schopni chápat obsah a smysl procesních úkonů v trestním řízení.

3.7. Média šířící nenávistné předsudky¹⁰

Kvazi-mediální scéna nadále využívala šíření nenávistných předsudků jako jeden z osvědčených nástrojů pro ovlivňování veřejného mínění. Její představitelé se snažili využívat reálných událostí k rozdmýchávání napětí. V řadě případů si konfliktní události či teorie vymýšlejí, nebo takové výmysly přejímají z jiných zdrojů.

Xenofobní obsahy jsou rámovány tak, aby souzněly s kremelskými narativy. Následující tabulka znázorňuje některá jednoduchá nenávistná poselství, kterými kvazi-mediální scéna kontinuálně zásobuje českou veřejnost.

Druh nenávistného sdělení	Obsah sdělení	Navazující sdělení ve vztahu k Západu a k Rusku
Islamofobní, protimigrantské	Muslimové, imigranti jsou teroristé, páchají kriminalitu, zneužívají sociální dávky. Muslimové a imigranti nám vnucují svou víru, zvyklosti a tradice.	Slabý Západ je postupně islamizován. Západní elity muslimy a migranty záměrně upřednostňují. Jedině Rusko se dokáže bránit a ochránit tradiční křesťanské hodnoty.
Antisemitské ¹¹	Židé po celém světě se snaží získat moc a bohatství, a za tím účelem se snaží pokoutně oslabovat nežidovské národy.	Západ je ovládán židovskými elitami, proto se západní vlády chovají „vlastizrádně“. Rusko se židovské lobby dokáže bránit a sleduje vlastní zájmy.
Protiukrajinské	Ukrajinci páchají kriminalitu, jsou nevděční vůči českým občanům, sympatizují s (neo)nacismem. Situace na Ukrajině není taková, aby Ukrajinci odtud museli utíkat.	Je potřeba, aby Západ přestal Ukrajinu podporovat a Rusko mohlo snáze provádět agresivní vojenské operace.
Homofobní	LGBT+ komunita je zkažená, společnosti neprospěšná.	Západ je dekadentní a v úpadku. V Rusku problém s LGBT+ komunitou není, tamní společnost je postavena na „zdravé“ tradiční rodině.

Kvazi-mediální scéna dokáže účelově využívat i nenávistných sdělení namířených proti dalším skupinám. Podkopává systém liberální demokracie jako takový, vymezuje se proti vládě a ukotvení státu v rámci mezinárodního demokratického společenství. Často se objevuje narativ o různých „vlastizrádcích“, kteří Česko údajně zaprodali v zahraničí, jsou zahraničními loutkami apod.¹²

¹⁰ Zpráva se prioritně zaměřuje na média, která nenávistná sdělení produkují dlouhodobě, přičemž tento typ obsahu tvoří podstatnou část jejich produkce.

¹¹ Antisemitské obsahy se zintenzivnily po teroristickém útoku Hamásu. Do značné míry souvisely s tím, že se Západ postavil na stranu Izraele.

¹² Do myšlenkové mozaiky kvazimediální scény nezapadají např. názory prezidenta Petra Pavla. V souvislosti s prezidentskou volbou tak proti němu byla generována řada dezinformací.

Pro trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci uložil Obvodní soud pro Prahu 4 vydavateli Vlasteneckých novin Radkovi Veličkovi desetiměsíční podmíněný trest se zkušební dobou 20 měsíců. Velička zveřejnil na internetu výhrůžky usmrcením adresované několika osobám.

3.8. Nábožensky motivovaný extremismus

Po koronavirové pandemii začala muslimská komunita obnovovat své veřejné aktivity. Vůči majoritní společnosti však zůstávala spíše ostražitá. Muslimská, zejména pak arabská komunita nelibě nesla, že česká veřejnost naprosto rozdílně přijala ukrajinské uprchlíky a migranty z muslimských zemí. Někteří jednotlivci tuto skutečnost kritizovali na sociálních sítích.

Obdobně jako v předchozích letech byly zaznamenány případy individuální radikalizace, a to zejména v online prostředí. Ohroženou skupinou jsou zejména mladiství a nezletilí. Zaregistrované případy dokládají, že radikalizace se netýká pouze praktikujících z muslimské komunity, ale také konvertitů a osob, které dříve k víře nijak neinklinovaly.

Většinou ale muslimská komunita zůstala velmi umírněná a nerefletovala výzvy zastánců extremistických forem islámu.¹³ Sympatie k salafistické, resp. wahhábistické formě islámu projevovali pouze jednotlivci.

V České republice byl, stejně jako v dalších zemích světa, reflektován teroristický útok Hamásu. Česko se jednoznačně postavilo na stranu Izraele a tento čin odsoudilo. Čeští policisté zahájili úkony trestního řízení v případě úmrtí občana s českým a izraelským občanstvím, který se stal obětí teroristů. Mezi oběti se zařadila i žena, která se narodila v Československu a byla vězněna v Terezíně. Konflikt na Blízkém východě vyvolal také antisemitské incidenty, zejména v online prostoru. Některými z nich se zabývala i Policie ČR.¹⁴ Židovská komunita začala v reakci na ně projevovat obavy o svou bezpečnost.¹⁵ Bezpečnostní složky byly nuceny zvýšit ochranu židovských objektů, zintenzivnit výměnu informací a věnovat zvýšenou pozornost relevantním veřejným shromážděním. Existují důvodné obavy, aby se negativní události na Blízkém východě nepřelévaly do komunit žijících v Česku.¹⁶

Policisté ve sledovaném období věnovali pozornost i působení sekt a kvazi-náboženských uskupení operujících s různými dezinformačními narativy.

¹³ Včetně např. výzev k páčání útoků na židovské cíle po říjnovém teroristickém útoku Hamásu.

¹⁴ Při jednom z pražských propalestinských shromáždění měla jedna z účastnic na sobě mikinu s nápisem „Olympics 1972“, což lze vykládat jako připomínku protijzraelského teroristického útoku při olympijských hrách v Mnichově, spáchaného palestinskou organizací Černé září. Registrováno bylo strhávání plakátů zobrazující osoby unesené Hamásem. Medializovaný byl např. případ tureckého prodavače kebabu z Plzně, který na vchod své provozovny vyvěsil letáky s protizidovskými nápisy.

¹⁵ Tyto obavy zaznívaly jak ze strany židovských obcí, tak i Lauderových škol či izraelských Židů studujících na českých vysokých školách.

¹⁶ Typicky se jedná o možné dopady na české komunity v případě smrti či zranění příbuzného či blízké osoby v rámci konfliktu na Blízkém východě.

3.9 Další relevantní události související s extremismem a terorismem

Spíše stagnující tradiční extremistické a xenofobní subjekty nahradilo tzv. antisystémové hnutí¹⁷, složené z různorodých protestních uskupení. O přízeň nespokojených občanů usilovala řada politiků či aktivistů. Za tím účelem organizovali veřejná shromáždění a objížděli česká města. K získávání příznivců využívaly šíření dezinformací a konspiračních teorií.¹⁸ Dostávalo se jim aktivní podpory od kvazi-mediální scény. Někteří z nich vyjadřují sympatie ke kremelskému režimu.

V rámci antisystémového hnutí se šířila myšlenka, že Česká republika není legitimním státem.¹⁹ Nejznámějšími zastánci tohoto výmyslu se stali členové *Společenství legitimních věřitelů České republiky*. Postupně ho ale přejala stále více osob a volně asociovaných sdružení aktivních v antisystémovém hnutí. Zaznamenány byly i skupiny tohoto typu s přesahem do oblasti nové religiozity.²⁰

V České republice se zastánci konceptu tzv. suverénních občanů prozatím soustřeďovali na nátlakové jednání vůči úřadům, příp. ignorování jejich výzev. Někteří z nich dávali veřejně najevo nerespektování českého státu a jeho institucí. Českou republiku označovali za „korporaci“, s níž je možné rozvázat „smlouvu“ a stát se na ní naprosto nezávislým.²¹ Vyvrcholením jejich činnosti se staly excesy u soudů, kdy se tyto osoby pokusily zablokovat konkrétní soudní líčení s obviněnými, kteří byli vykreslováni jako oběti nelegitimního systému.²²

Některé osobnosti antisystémového hnutí si na základě veřejného prezentování výhrůžek a jiných nenávistných obsahů, případně pro jinou trestnou činnost, vysloužily pozornost orgánů činných v trestním řízení. Nejznámější se stala kauza Tomáše Čermáka odsouzeného pro několik trestných činů, včetně podpory a propagace terorismu. Tento dezinformátor nenastoupil do výkonu trestu odnětí svobody a posléze byl dopaden policií v Polsku. V komunitě svých příznivců byl poté vykreslován jako hrdina a mučedník a byla v jeho prospěch organizována finanční sbírka.

Agresivní projevy s vazbou na antisystémové hnutí však nebyly pouze otázkou virtuálního prostředí. Policisté obvinili z trestných činů výtržnictví osm osob, které se

¹⁷ Skupina nespokojených občanů, kteří nedůvěřují vládě, demokratickému systému a nesouhlasí se zahraničním směřováním státu. Tito lidé se se současným systémem hodnotově neztotožňují, nepocítují v něm oporu, nemají pocit, že je pro ně přínosem. Hledají proto alternativu, se kterou dokáží souznít a ve které najdou pocit bezpečí, jistoty a stability. Nezřídka adorují současný režim v Ruské federaci.

¹⁸ Za příklad lze uvést Ladislava Vrabelu. Za šíření poplašné zprávy, že ČR chce použít proti Rusku jaderné zbraně, čímž má vyvolat jeho odvetu, mu byl Obvodním soudem pro Prahu 1 uložen čtyřměsíční podmíněný trest.

¹⁹ Podle této konspirační teorie došlo k nelegálnímu rozpadu Československé federativní republiky. Současná ČR je tedy nelegitimní a její občané nemají podléhat českým zákonům a nemají být povinni se řídit pokyny českých úřadů.

²⁰ Lze se přitom domnívat, že někteří aktivisté tohoto konstruktů využívají jen k získání popularity, finančních darů, případně k vyhýbání se zodpovědnosti za své činy.

²¹ V minulosti např. ničili své osobní doklady, vyvazovali se z údajných smluv s touto „korporací“ či prováděli i tzv. „zábory majetku“. Zábory spočívaly v tom, že skupina aktivistů obsadila budovu konkrétní veřejné instituce, označila ji jako svůj majetek a dávala jejich představitelům výhrůžná ultimáta.

²² Více o hnutí suverénních občanů lze najít zde: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/hnuti-suverennich-obcanu-a-jejich-aktivity-v-ceske-republice.aspx>.

zúčastnily květnových výtržností během soudu s bývalou novinářkou Janou Peterkovou.²³ Úřad městské části Praha 1 uložil pokutu osobám, které se během březnové demonstrace v Praze na Václavském náměstí násilně pokusily strhnout z Národního muzea vlajku Ukrajiny, a následně byly zadrženy.

Součástí obdivu k současnému ruskému režimu pak byla snaha bagatelizovat ruské zločiny na Ukrajině, naopak obviňovat Ukrajinu a Ukrajince z různých zločinů a nešvarů a obviňovat státy NATO z válečného štváctví. Volání po „mírových řešeních“ však ve skutečnosti znamenají ambici, aby se Česká republika vyvázala z transatlantického obranného společenství a přestala podporovat bránící se Ukrajinu.

Orgány činné v trestním řízení se ve sledovaném období nadále zabývaly případy schvalování, podpory či bagatelizace ruské agrese.²⁴

Někteří aktivisté, kteří si získali pozornost v době šíření nemoci Covid 19 se přeorientovali na nová témata a stali se příznivci kremelských narativů. Některé osoby, které se zradikalizovaly v době pandemie, si získaly svými násilnými aktivitami či šířením poplašných zpráv pozornost orgánů činných v trestním řízení. V antisystémovém hnutí pak byly vykreslovány jako „oběti systému“ či „bojovníci za pravdu“.

Pravidelnou náplní činnosti policistů se staly různé výhrůžky adresované politikům, názorovým odpůrcům, novinářům či jiným osobám. Jejich radikalita se zvyšuje. Nezřídka cílí i proti rodinným příslušníkům oponentů. S železnou pravidelností se kriminalisté rovněž zabírají různými poplašnými zprávami.

V souvislosti s činy střelce z filozofické fakulty se začala objevovat řada konspiračních teorií a dezinformací. Některé z nich měly protiukrajinský či antisemitský podtext. Desítkami těchto obsahů souvisejících s prosincovou střelbou se začali zabývat policisté.

Orgány činné v trestním řízení se věnovaly i skutečnostem souvisejícím s děním na Ukrajině. Čeští policisté se zapojili do mezinárodní iniciativy zaměřené na vyšetřování ruských válečných zločinů. Soudy se i v roce 2023 věnovaly i kauzám dobrovolníků, kteří se zapojili do konfliktu na Donbase na straně samozvaných separatistických republik.

V průběhu roku čelila Česká republika celé řadě aktivit spadajících do ruského hybridního působení. Většina těchto aktivit je reakcí na českou podporu Ukrajiny a souvisí se snahou vyvázat tento stát z mezinárodního demokratického společenství, a tím ho oslabit.²⁵

Nadále platil 1. stupeň ohrožení terorismem.²⁶

²³ Pět z těchto osob policisté obvinili ještě z násilí proti orgánu veřejné moci a jednu osobu ještě z pohrdání soudem. Následně podali návrh na podání obžaloby u sedmi osob, u osmé osoby to nebylo možné s ohledem na zdravotní stav.

²⁴ Orgány činné v trestním řízení se např. věnovaly i veřejné prezentaci symbolů tzv. Wagnerovy skupiny.

²⁵ Více o hybridním působení lze nalézt ve výstupech Bezpečnostní informační služby (<https://www.bis.cz/>) či Centra proti hybridním hrozbám (<https://www.mvcr.cz/chh/>).

²⁶ <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/stupne-ohrozeni-terorismem.aspx>.

4. Extremismus a předsudečná nenávisť z pohledu státního zastupitelství

Předsudečná trestná činnost nedoznala z hlediska způsobu páchaní zásadních změn. Drtivá většina nenávisťných projevů se realizuje prostřednictvím sociálních sítí či jiných virtuálních platforem. Nejčastějším cílem jsou Ukrajinci, Židé, Rusové a Romové.

Pokračuje fenomén výhrůžných e-mailů a výroků na internetu vůči představitelům vlády a médií, které jsou motivovány vládní podporou bránící se Ukrajině či postojem v izraelsko-palestinském konfliktu.

V závěru roku 2023 zřetelně narostla předsudečná trestná činnost vůči studentům či pedagogům FF UK, ale rovněž obecněji vůči lidem s vysokoškolským vzděláním, a to v souvislosti se střeleckým útokem na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze dne 21. 12. 2023. Prověřování jednotlivých případů věnují státní zástupci náležitou pozornost. V několika případech bylo obratem zahájeno trestní stíhání.

Přes vysoký počet ukrajinských uprchlíků je počet trestných činů spojených s nenávisť vůči lidem pocházejícím z Ukrajiny relativně nízký. Jen ojediněle se vyskytují rovněž nenávisťné útoky vůči Rusům. Ve spojitosti s útokem hnutí Hamás byly či nadále jsou prověřovány pouze ojedinělé případy antisemitismu; v žádné z kauz s „antisemitským podtextem“ navazujících na útok hnutí Hamás dosud nebylo rozhodnuto o zahájení trestního stíhání.

Jen sporadicky doprovází předsudečnou trestnou činnost brachiální násilí (v úvahu přichází kombinace právní kvalifikace jako přečin násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci podle § 352 trestního zákoníku a některý z deliktů postihujících možnou či vzniklou poruchu na zdraví, příp. i přečin výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku). Stejně jako v minulých letech, ani v roce 2023 podle informací státního zastupitelství nicméně nedošlo k rasově (či jinak předsudečně) motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Rovněž obsah kriminálně závadových verbálních projevů je v zásadě neměnný. Začasté jej tvoří komplex hanlivého oslovení jednotlivých skupin („*židoprasata*“, „*muslimská/židovská svineň*“, „*ziopigs*“, „*židáčtí křivonosové*“), doprovázený např. karikaturou osob s jarmulkou v kaftanu označených jako „Židáci“. Následují výroky jako např. „*Palestinci jsou opice*“, „*Židé jsou satanova vyvolená prasata*“, „*Jude und Schwarz raus aus, Sieg Heil*“ (a vyobrazení hákový kříž“).

Pachatel často svými výroky odůvodňuje vlastní životní situaci (např. „*berou nám práci*“; „*kvůli nim je vše drahé*“; „*budeme je zabíjet a ochráníme tak naše lidi*“; „*když oni můžou zabíjet naše lidi, budeme zabíjet my je*“ apod.). Nezřídka pak jeden pachatel vyjadřuje současně několik trestněprávně závadových postojů (např. antisemitské a protiukrajinské).

Výjimkou není ani současné vyjadřování sympatií k některému ze současných hnutí ve smyslu § 403 odst. 1 trestního zákoníku (§ 404 trestního zákoníku), nejčastěji neonacistického. Velmi častým je souběžné schvalování genocidia, zločinů proti míru nebo válečných zločinů ve smyslu § 405 trestního zákoníku, např. výrokem „*v koncentračních táborech problém nevidím*“, „*nezaslouží si nic než hodit na ně atomovou bombu*“, či výzvami ke zplynování určité skupiny obyvatelstva, ať již s odkazem na tzv. nacistické konečné řešení židovské otázky, a to např. výroky „*nejlépe by to vyřešil Adolf*“, „*nejlépe je poslat do plynu*“,

„zaslouží si zplynovat,“ „patří do plynu“, „všechny muže i ženy do plynu“ atd.

V kombinaci s podněcováním k nenávisti se vyskytly případy vyzývání ke spáchání trestného činu (§ 364 trestního zákoníku), např. „shodme z mostu také jejich děti“, „pojďme jim unést také jejich děti“, „pověste je na kandelábr za krk“, „shodte je z mostu“, „aby každý cikán šel a zabil jednoho Ukrajince“. Nárůst této trestné činnosti lze vysledovat v návaznosti na šířenou poplašnou zprávu (§ 357 trestního zákoníku) např. o trestné činnosti osoby z určité komunity nebo konkrétněji „o vozidle s Ukrajinci, které jezdí po městě, a unáší romské děti na orgány“, nebo že „vrahem z Klánovic je Ukrajinec a média to tají“ apod.

Předmětem trestního řízení byly i poměrně četné případy poškozování věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání [§ 228 odst. 1, 3 písm. b) trestního zákoníku], např. promáčknutí či poškrábání karoserie vozidel či propíchnutí pneumatik u vozidel s ukrajinskou mezinárodní poznávací značkou.

Při ukládání trestů jsou důsledně zvažována všechna hlediska podle § 38 a násl. trestního zákoníku. Vzhledem k povaze předsudečné trestné činnosti a skutečnosti, že se jí nezřídka dopouštějí i osoby dosud netrestané, jsou v drtivé většině ukládány alternativní tresty nespojené s přímým výkonem trestu odnětí svobody (a to nejčastěji peněžitý trest a trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu), příp. je využíváno formy odklonu od trestního řízení, a to převážně v jeho kvalifikované podobě [§ 179g odst. 1, 2 písm. b) trestního řádu, § 307 odst. 1, 2 písm. b) trestního řádu].

Ani v oblasti trestných činů extremistické povahy nenastaly zásadní změny. Obdobně jako v roce 2022 je představovaly projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím ve smyslu § 404 trestního zákoníku, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“, jakož i případy veřejného prezentování další související symboliky (hákový kříž, symbolika SS), aniž by byl v tomto směru zaznamenán nějaký významný vývoj či zhoršení situace. Nejvyšší státní zastupitelství nedisponuje v současné době informací o užití vlajky palestinského militantního hnutí Hamás, které je uvedeno v seznamu teroristických organizací, který je přílohou společného postoje Rady Evropské unie ze dne 27. 12. 2021 o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu č. 2021/931/SZBP. Orgány činné v přípravném řízení pečlivě zkoumají, zda v jednotlivých případech podezření odpovídá užitý symbol oficiálním znakům, které lze spojit s hnutím Hamás.

V roce 2023 nebyl zaznamenán jediný případ aplikace § 403a trestního zákoníku. S ohledem na recentní judikaturu, konkrétně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 3 Tdo 982/2022, se tak nadále potvrzuje nadbytečnost tohoto ustanovení.

Pokud jde o skutkovou podstatu přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku, pak kromě výše uvedených případů spočívala trestná činnost rovněž v užívání symbolů, které představují podporu Ruské federaci v útoku na Ukrajinu, a tím schvalování zločinu proti míru či válečných trestných činů páchaných na území Ukrajiny. Nejčastěji se vyskytují případy užívání znaků tzv. Wagnerovy skupiny, která je vnímána především jako vojenské uskupení, které se aktivně podílí/podílelo na nelegální ruské válečné agresi na Ukrajině, respektive na zde páchaných válečných zločinech a jiných zločinech podle mezinárodního práva, které jsou předmětem vyšetřování Organizace spojených národů a Mezinárodního trestního soudu, a v návaznosti na které byly

na Ruskou federaci i na Wagnerovu skupinu uvaleny ze strany většiny světových států, Evropské unie i různých mezinárodních organizací bezprecedentní finanční a jiné sankce (např. nášivky či nálepky černo-červeno-bílé barvy, s vyobrazením lebky a nápisem např. „PMC Wagner Group“). *Za symbol schvalování ruské agrese je považováno i vyobrazení bílého písmene „Z“ v černém poli s bílým orámováním, užívané na vojenské technice ruských vojsk operujících zejména na východní Ukrajině v oblasti Donbasu a Luhanska, a to i ve spojení se zobrazením tzv. Svatojiřské stuhy, kterou tvoří tři černé pruhy, mezi nimiž jsou dva oranžové pruhy, která je v současnosti považována za symbol podpory ruských a proruských separatistických ozbrojených skupin v oblasti Donbasu a Luhanska.*

Z hlediska skutkových okolností, ale i osoby obviněné, se jeví raritním dosud neskončené trestní stíhání bývalé učitelky základní školy pro výroky k ruské agresi na Ukrajině, které pronášela v průběhu výuky českého jazyka.

Metodická doporučení, významná soudní rozhodnutí a legislativa

V oblasti *hate crime* je hlavním rizikovým faktorem pokračující ruská agrese na Ukrajinu a zvyšující se počet útoků na ukrajinské uprchlíky v České republice. V této souvislosti významnou roli při postupu aplikační praxe nadále plní *Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k vybraným trestněprávním aspektům schvalování ozbrojených akcí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině ze dne 2. 3. 2022 sp. zn. 1 SL 117/2022*, které přehledně definuje hlediska, jež by měla být hodnocena při posuzování nenávistné trestné činnosti.

Dne 7. 10. 2023 došlo k útoku islamistického hnutí Hamás na vojenské a civilní cíle na území Izraele. Na možnou trestnou činnost generovanou v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem reagovalo Nejvyšší státní zastupitelství dne 30. 11. 2023 vydáním *stanoviska k možnostem právního posouzení nenávistných projevů v souvislosti s teroristickým útokem hnutí Hamás na Izrael a navazujícím izraelsko-palestinským ozbrojeným konfliktem* (sp. zn. 1 SL 732/2023). Ve stanovisku, vedle historických a politických souvislostí, Nejvyšší státní zastupitelství poukázalo na zásadní trestněprávní aspekty, které je nezbytné zvažovat při posuzování nenávistných projevů vůči kterékoli ze stran izraelsko-palestinského konfliktu. Podrobně se zabývalo problematikou *hate crime* i extremismu z pohledu jednotlivých skutkových podstat, které v dané souvislosti přicházejí v úvahu, a blíže analyzovalo povahu hesla „*from the river to the sea, Palestine will be free*“ a jeho trestněprávní aspekty. Toto stanovisko je veřejně dostupné na https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/12/1_sl_732_2023_14_male_stanovisko.pdf.

Z judikatorního hlediska je žádoucí zmínit zcela zásadní usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2023 č. j. 15 Tdo 513/2023 - 335 ve věci zajištění překladu a následného prodeje knihy „The Myth of the Six“ autora Davida L. Hoggana (která patří do diskurzu popírání holokaustu), jímž Nejvyšší soud reagoval na často diskutované usnesení osmého senátu Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019 sp. zn. 8 Tdo 314/2019. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dospěl ve věci vedené pod sp. zn. 15 Tdo 513/2023 k závěru, že k tomu, aby veřejné zpřístupnění takového díla nenaplnilo znaky skutkové podstaty ve formě popírání, zpochybňování, schvalování nebo ospravedlňování genocidia nebo jiných vyjmenovaných zločinů, musí být doplněno o nedílnou část vyjadřující nejen odmítavý postoj publikující osoby ke konkrétnímu obsahu díla, ale rovněž i komentář přiléhavě reflektující prokazatelné historické skutečnosti týkající

se tématu díla a odpovídající současnému stavu vědeckého poznání dané problematiky, k němuž dospěla historická věda; takový komentář by pak měl proporcionálně odpovídat rozsahu díla. Dále uzavřel, že k naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty přečinu podle § 405 trestního zákoníku se nevyžaduje žádný další tzv. fakultativní znak, tedy cíl (účel), motiv (pohnutka), záměr či úmysl přesahující objektivní stránku skutkové podstaty. Motiv pachatele, např. majetkový, k veřejnému popírání, zpochybňování, schvalování či ospravedlňování genocidia a jiných zločinů proti lidskosti, válečných zločinů nebo zločinů proti míru proto není podstatný pro naplnění znaků skutkové podstaty tohoto přečinu.

Další judikatomí rozhodnutí, které stojí za pozornost, je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2023 sp. zn. 7 Tz 5/2023, ve kterém bylo konstatováno porušení zákona ve prospěch obviněného, a to v případě, pokud nižší soudy argumentovaly tím, že odkaz na existující současná neonacistická hnutí nelze považovat za dostatečně konkrétní ve vztahu k naplnění znaku „*hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob*“. Oproti tomu Nejvyšší soud konstatoval, že pro naplnění zmíněného znaku nemusí být nezbytné zcela přesně (individuálním názvem) označit některou ze současných neonacistických (či neofašistických) organizací, kterou by měl pachatel konkrétně propagovat. Může postačovat i obecnější projev, týká-li se takového hnutí, které na nacismus (fašismus) zjevně navazuje v modifikované podobě (neofašismus, neonacismus) a k tomu využívá např. ideologií, symbolů, pozdravů a dalších atributů původního hnutí. Jinak řečeno, podle § 403 trestního zákoníku je možné nepochybně postihovat i uvádění ve známost hnutí nebo jeho ideologie k (v tomto případě) hnutí neonacistickému, neboť je hnutím nepochybně existujícím, přičemž není nutné přesně označit některou ze současných neonacistických organizací, ale stačí i zmíněné jednání ve vztahu k neonacistickému hnutí en bloc. Výše specifikované rozhodnutí představuje ústup od požadavků při prokazování existence neonacistického hnutí, obsažených ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2006 sp. zn. Tpjn 302/2005, a zejména pak od zcela excesivního usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019 sp. zn. 8 Tdo 314/2019.

Legislativní změny v oblasti extremismu a předsudečné nenávisti v roce 2023 nenastaly.

Ministerstvo spravedlnosti koncem roku 2023 oslovilo Nejvyšší státní zastupitelství se žádostí o analýzu možného rozšíření trestněprávní ochrany osob ohrožených tzv. předsudečnou nenávistí. Vzhledem k datu zpracování této zprávy lze aktuálně uvést, že počátkem ledna 2024 byla Nejvyšším státním zastupitelstvím zpracována „*Analýza k otázce možného rozšíření trestněprávního postihu pachatelů trestných činů páchaných z předsudečné nenávisti vůči LGBTI+ osobám a zdravotně postiženým*“ (sp. zn. 1 SL 136/2023). Předmětná analýza obsahuje rozbor trestněprávní úpravy, poukazuje na neúspěšné novelizační pokusy z minulosti, zmiňuje mezinárodní závazy České republiky. Neopomíjí ani odkazy na relevantní judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a stručný náhled do trestněprávní úpravy vybraných evropských zemí. Součástí analýzy jsou taktéž poznatky a návrhy orgánů veřejné žaloby. Analýza sumarizuje některé problematické body a současně se pokusila alespoň rámcově nastínit možné legislativní změny.

5. Statistiky nenávistně motivované trestné činnosti²⁷

5.1. Celorepubliková policejní statistika

Pro následující statistické vyhodnocení byly jako činy s nenávistným podtextem započítány skutky vybraných takticko-statistických klasifikací označené příznakem extremismu.

Celkově bylo v roce 2023 na území České republiky registrováno 181.417 trestných činů. Na tomto čísle se činy s nenávistným podtextem podílely 0,1 %. V roce 2023 bylo Policií ČR zjištěno 181 trestných činů s nenávistným podtextem. V meziročním srovnání došlo k nárůstu zjištěných nenávistných činů o 32.

Z výše uvedených trestných činů bylo objasněno 45,9 % tj. 83 (v roce 2022 to bylo 46,3 %, tj. 69 tr. č.).

Za rok 2023 bylo evidováno celkem 98 stíhaných osob u skutků s nenávistným podtextem.

Celkový počet trestných činů s nenávistným podtextem zaevidovaných na území ČR v letech 2016 až 2023

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl na celkové kriminalitě (%)	Objasněno TČ	Stíháno osob
2016	143	0,07	99	X
2017	153	0,08	102	132
2018	179	0,09	107	136
2019	170	0,09	96	122
2020	134	0,08	61	92
2021	108	0,07	61	99
2022	149	0,08	69	73
2023	181	0,1	83	98

Zdroj: PČR

²⁷ Data nereflktují latentní kriminalitu, nezohledňují skutky, které z rozličných důvodů nebyly odhaleny, nahlášený, a tak evidovány.

5.2. Policejní statistika podle skutků

Počty skutků

Takticko-statistická klasifikace	období 1.1.-31.12.2023	
	registrováno	objasněno
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 - 146a)	16	11
nás. a vyhr. proti sk. obyv. a jednotl. (§ 352)	42	21
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	17	8
poškození cizí věci (§ 228)	7	2
výtržnictví na sport. a veřej. akcích (§ 358)	2	1
sprejerství (§ 228/2)	14	1
hanobení národa rasy, etnické, jiné skup. (§ 355)	25	20
podněcování k národ. a rasové nenávisti (§ 356)	58	19
podpora a propagace hnutí (§§ 403, 404, 405)	0	0
CELKOVÝ SOUČET	181	83

Počty stíhaných osob

Takticko-statistická klasifikace	období 1.1.-31.12.2023
	počet
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 - 146a)	12
nás. a vyhr. proti sk. obyv. a jednotl. (§ 352)	23
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	7
poškození cizí věci (§ 228)	3
výtržnictví na sport. a veřej. akcích (§ 358)	1
sprejerství (§ 228/2)	1
hanobení národa rasy, etnické, jiné skup. (§ 355)	19
podněcování k národ. a rasové nenávisti (§ 356)	19
podpora a propagace hnutí (§§ 403, 404, 405)	0
CELKOVÝ POČET	98

Za rok 2023 je evidováno 181 nenávistně motivovaných trestných činů. Z toho 83 jich bylo objasněno. Nejčastěji byl v tomto období zastoupen TČ násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci v počtu 42 skutků.

Policie ČR eviduje za rok 2023 celkem 98 stíhaných osob u nenávistně motivovaných skutků. Nejčastěji se jednalo o TČ násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci v počtu 23 osob.

5.3. Policejní statistika podle krajů

Počty skutků

Spácháno na území kraje	období 1.1.-31.12.2023	
	registrováno	objasněno
Hl. m. Praha	92	38
Středočeský	9	3
Jihočeský	4	3
Plzeňský	11	8
Ústecký	22	6
Královéhradecký	4	3
Jihomoravský	7	2
Moravskoslezský	14	9
Olomoucký	6	3
Zlínský	0	0
Vysočina	3	2
Pardubický	2	2
Liberecký	4	3
Karlovarský	3	1
ČR CELKEM	181	83

Počty stíhaných osob

Spácháno na území kraje	období 1.1.-31.12.2023
	počet
Hl. m. Praha	47
Středočeský	3
Jihočeský	2
Plzeňský	9
Ústecký	6
Královéhradecký	3
Jihomoravský	3
Moravskoslezský	10
Olomoucký	3
Zlínský	1
Vysočina	2
Pardubický	3
Liberecký	5
Karlovarský	1
ČR CELKEM	98

V roce 2023 bylo registrováno nejvíce nenávisně motivovaných skutků v Praze (92) a dále pak v kraji Ústeckém (22). Nejvíce stíhaných osob u nenávisně motivovaných skutků bylo evidováno v Praze (47), dále pak Moravskoslezském (10) a v Plzeňském kraji (9).

5.4. Trestná činnost motivovaná nenávistí vůči vybraným skupinám

Počty skutků podle obětí (objektu napadení)

Skupina	období
	1.1.-31.12.2023 registrováno
Židé	18
Romové	25
LGBT+	13

V roce 2023 bylo zaevidováno 18 trestných činů majících antisemitský podtext. Oproti roku 2022 došlo k poklesu o 7 skutků. Trestné činy s antisemitským podtextem v roce 2023 představovaly 9,9 % z celkového počtu trestných činů mající extremistický podtext. V roce 2022 se jednalo o 16,8 %.

Ve sledovaném období bylo zaevidováno celkem 25 trestných činů motivovaných nenávistí proti Romům. Jde o nárůst o 5 skutků oproti minulému roku. Tyto trestné činy se v roce 2023 podílely na celkovém počtu trestných činů s extremistickým podtextem 13,8 procentními body. V roce 2022 se jednalo o 13,4 %.

Dále bylo registrováno 13 skutků motivovaných nenávistí k LGBT+ komunitě, tedy stejný počet jako v roce 2022.

5.5. Trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů

V roce 2023 nebylo Generální inspekcí bezpečnostních sborů zahájeno žádné trestní stíhání pro trestný čin mající znaky extremismu. Generální inspekce bezpečnostních sborů prověřovala tři případy se znaky extremismu, z nichž dva případy byly předány Odboru vnitřní kontroly Policie ČR k projednání v kázeňském řízení, a jeden případ je stále v prověřování.

5.6. Trestná činnost příslušníků Armády ČR

V uplynulém roce nebyla Vojenským zpravodajstvím (VZ) zaznamenána taková jednání příslušníků AČR a zaměstnanců resortu obrany, která by indikovala nárůst aktivit v oblasti extremismu. V zákonné působnosti VZ nebyly zjištěny žádné signifikantní prvky radikalizace.

V roce 2023 nedošlo k žádnému propuštění vojáka ze služebního poměru z důvodu podporování, propagování nebo sympatizování s hnutím, které prokazatelně směřuje k

potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob [§ 19 odst. 1 písm. m) zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů].

5.7. Soudní statistiky

V roce 2023 odsoudily soudy ČR pravomocně celkem 51.399 osob (v roce 2022 – 50.196, v roce 2021 – 49.647, v roce 2020 – 48.556, v roce 2019 – 55.594, v roce 2018 – 54.488 osob, v roce 2017 – 55.069, v roce 2016 – 61.399 v roce 2015 – 65.569, v roce 2014 – 72.854, v roce 2013 – 77.976, v roce 2012 – 71.471, v roce 2011 – 70.160) což představuje oproti roku 2022 nárůst o 1.203 osob, tj. o 2,40 %. Z tohoto počtu bylo odsouzeno v roce 2023 celkem 50 osob s rasovým podtextem. Tento počet představuje pouze 0,10 % z celkového počtu pravomocně odsouzených v tomto roce.

Ve srovnání s rokem 2022 zaznamenáváme pokles počtu pravomocně odsouzených za trestný čin spáchaný s rasovým podtextem (o 11 osob, tj. o cca 18 %, když v předchozím roce 2022 bylo za tyto delikty odsouzeno celkem 61 osob, v roce 2021 – 67 osob, v roce 2020 – 74 osob, v roce 2019 – 49 osob, v roce 2018 – 54 osob, v roce 2017 – 47 osob, v roce 2016 – 77 osob, v roce 2015 – 54 osob, v roce 2014 – 52 osob, v roce 2013 – 71 osob, v roce 2012 – 83 osob). Z uvedených údajů je zřejmé, že podíl těchto deliktů na celkovém počtu pravomocně odsouzených v ČR zůstává velmi nízký. V absolutních číslech pak osciluje v posledních letech mezi cca 50 až 100 pachateli.

Pachatelé byli v roce 2023 odsouzeni za tyto trestné činy²⁸:

Trestný čin	Ustanovení tr. zákoníku (TZ)	Počet osob odsouzených za tr. čin s rasovým podtextem, (tr.z.40/2009)
Ublížení na zdraví	§ 146	1
Ohrožování výchovy dítěte	§ 201	1
Krádež	§ 205	1
Poškození cizí věci	§ 228	1
Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	§ 283	1
Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu	§ 326	1
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	§ 337	1
Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	§ 352	12
Nebezpečné vyhrožování	§ 353	2
Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení	§ 355	11
Podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k	§ 356	6

²⁸ Součet je větší než 50, protože jedna osoba může být (a často také je) odsouzená za více trestných činů

omezování jejich práv a svobod		
Šíření poplašné zprávy	§ 357	1
Výtržnictví	§ 358	19
Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka	§ 403	2
Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka	§ 404	22
Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia	§ 405	9

V roce 2023 byli pachatelé těchto deliktů nejčastěji odsouzeni pro trestný čin podle § 404 TZ Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka – 22 osob. Následují odsouzení pro trestný čin podle § 358 TZ Výtržnictví – 19 osob, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 TZ – 12 osob a Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 355 – 11 osob.

Za uvedené trestné činy s rasovým podtextem byl 4 osobám uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Z odsouzených osob za trestné činy s rasovým podtextem byly soudy označeny dvě osoby jako recidivisté. Trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu soudy v roce 2023 pravomocně uložily 33 osobám. Trest obecně prospěšných prací byl uložen ve 2 případech. Peněžité tresty byly uloženy 8 osobám. Odsouzen byl 1 mladistvý pachatel a 3 ženy.

5.8. Statistiky Nejvyššího státního zastupitelství

Dle statistických dat Ministerstva spravedlnosti vyplývá, že v roce 2023 bylo v České republice stíháno celkem 30.981 osob (v případě zkráceného přípravného řízení se jednalo celkem o 39.393 osob). Obžalováno bylo v roce 2023 celkem 27.206 osob (u 37.169 osob byl podán návrh na potrestání).

Z příložených údajů v tabulce č. 1 je patrné, že podíl trestných činů spáchaných z rasových, národnostních či jiných nenávistných pohnutek na celkovém objemu kriminality byl i v roce 2023 spíše minimální. Podíl stíhaných osob (+ zkrácené přípravné řízení) za trestné činy spáchané z rasové, národnostní a jiné nenávistné pohnutky k celkovému počtu stíhaných osob (+ zkrácené přípravné řízení) činil 0,17 %. V případě obžalovaných osob (+ podané návrhy na potrestání) za trestné činy spáchané z rasové, národnostní a jiné nenávistné pohnutky k celkovému počtu obžalovaných osob (+ podané návrhy na potrestání) se jednalo o 0,14 %. Byť se jedná o nízký podíl, nelze tento typ trestné činnosti v žádném případě podceňovat.

Tabulka č. 1: Přehled o trestných činech spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek v letech 2008–2023²⁹

Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek	Stíháno celkem osob	Obžalováno celkem osob
2016	95 (+33 ZPŘT)	92 (+30 ZPŘT)
2017	98 (+31 ZPŘT)	90 (+29 ZPŘT)
2018	144 (+33 ZPŘT)	128 (+31 ZPŘT)
2019	98 (+16 ZPŘT)	89 (+15 ZPŘT)
2020	95 (+29 ZPŘT)	81 (+14 ZPŘT)
2021	86 (+25 ZPŘT)	58 (+14 ZPŘT)
2022	98 (+30 ZPŘT)	78 (+ 24 ZPŘT)
2023	59 (+62 ZPŘT)	43 (+ 47 ZPŘT)

V roce 2023 došlo oproti roku 2022 k mírnému poklesu celkového počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (celkem 121 stíhaných osob; -7 oproti roku 2022). Klesl i počet obžalovaných osob (celkem 90 obžalovaných osob; -12 oproti roku 2022). Pro sledované období 2016–2023 se rok 2023 s celkovým počtem 90 obžalovaných osob řadí k roku s nejnižším počtem obžalovaných osob pro tuto trestnou činnost. Ze statistických údajů v tabulce č. 1 je dále patrné, že v roce 2023 více než polovina stíhaných osob byla řešena v rámci zkráceného přípravného řízení (62 stíhaných osob, +32 oproti roku 2022), což představuje změnu oproti předcházejícím letům. Návrhů na potrestání bylo v roce 2023 podáno 47 (+23 podaných návrhů na potrestání oproti roku 2022). V příklonu orgánů činných v trestním řízení ke zkrácenému přípravnému řízení hraje zásadní roli doba, ve které policejní orgán dokáže věc zpracovat. Drtivá většina předmětné trestné činnosti je páchána v prostředí internetu, tj. pachatel není při zahájení úkonů trestního řízení ztotožněn. Častější využívání ZPŘT svědčí tedy o zlepšení práce Policie ČR při odhalování pachatelů této trestné činnosti a dobrém metodickém vedení. Nemalý vliv má také vyvíjející se judikatura.

Tabulky č. 2: Údaje o počtu stíhaných a obžalovaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek za rok 2016–2023³⁰

ČR	§ 140/3g		§ 145/2f		§ 146/2e		§ 175/2g		§ 228/3b		§ 352/2		§ 352/3	
	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.
2023	0	0	1	1	3(+1)	3(+1)	1	0	2(+4)	2(+4)	19(+17)	14(+16)	3(+3)	2(1)

²⁹ Jedná se o počet osob stíhaných a obžalovaných, u kterých byl vyplněn příznak „rasová, národnostní nebo jiná nesnášenlivost“. Zkratka „ZPŘT“ uvedená v tabulce znamená „zkrácené přípravné řízení trestní“.

³⁰ Počty osob stíhaných a obžalovaných podle kvalifikací trestního zákoníku – jedna osoba se může vyskytnout u více kvalifikací. Údaje uvedené v závorkách se vztahují ke zkrácenému přípravnému řízení trestnímu.

	§ 355		§ 356		§ 403		§ 403a		§ 404		§ 405	
	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.
2023	8(+12)	4(+9)	12(+18)	7(+14)	1	1	0	0	20(+14)	16(8)	10(+11)	8(+6)

Komentář k tabulce č. 2:

K nejčastěji vyskytujícím se trestným činům spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek patřil v roce 2023 trestný čin:

- Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku (36 stíhaných osob, 30 obžalovaných osob).
- Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku (34 stíhaných osob, 24 obžalovaných osob).
- Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku (30 stíhaných osob, 21 obžalovaných osob).
- Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku (21 stíhaných osob, 14 obžalovaných osob).
- Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 (20 stíhaných osob, 13 obžalovaných osob).

V roce 2023 byl v kategorii trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek nejčastěji se vyskytujícím trestným činem násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku (36 stíhaných osob, 30 obžalovaných osob). Oproti roku 2022 byl zaznamenán nárůst +13 stíhaných osob, +10 obžalovaných osob. Kromě přetrvávajícího vysokého počtu případů nenávistné trestné činnosti vůči Ukrajincům, může být nárůst způsoben větším důrazem soustavy státního zastupitelství na vyčerpání úplné právní kvalifikace, k němuž jsou státní zástupci v rámci metodické činnosti soustavně vedeni, a to zejména formou upozorňování na možnost jednočinného souběhu přečinu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 trestního zákoníku s přečinem hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku nebo s přečinem podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku.

Trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku tedy v roce 2023 nahradil trestný čin projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku, který dlouhodobě stál v čele statistik této trestné činnosti. V roce 2023 bylo stíháno pro trestný čin podle § 404 trestního zákoníku 34 osob a 24 bylo obžalováno (-12 stíhaných osob, -18 obžalovaných osob oproti roku 2022).

Nepatrný nárůst počtu stíhaných i obžalovaných osob je evidován u trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku (30 stíhaných, 21 obžalovaných; +6 stíhaných osob, +14 obžalovaných osob oproti roku 2022), u trestného činu poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku (+6 stíhaných osob, +6 obžalovaných osob oproti roku 2022), u trestného činu podle § 405 trestního zákoníku (+5 stíhaných osob, +1 obžalovaná osob oproti roku 2022) a dále u trestného činu podle § 355 trestního zákoníku (+5 stíhaných osob, +7 obžalovaných osob).

V roce 2023 nebyl nikdo stíhán pro trestný čin vraždy podle § 140 odst. 3 písm. g) trestního zákoníku, avšak byl zaznamenán jeden případ, který byl kvalifikován jako těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku (+1 obžalovaná osoba oproti roku 2022). V řízení před soudem se ovšem nepodařilo prokázat, že atak vůči poškozenému ukrajinské národnosti byl veden z nenávislné pohnutky. Nárůst +1 obžalovaná osoba oproti roku 2022 byl zaznamenán také u trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku (v roce 2023 byly stíhány celkem 4 osoby a tyto byly také obžalovány).

S ohledem na výše uvedené lze vysledovat určitý přesun trestné činnosti, a to k těm trestným činům, které jsou kvalifikovány jako násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 odst. 2 trestního zákoníku), byť brachiální násilí doprovází předsudečnou trestnou činnost spíše sporadicky. Dále byly v souvislosti s předsudečnou nenávistí nově zaznamenány i případy poškození cizí věci [§ 228 odst. 3 b) trestního zákoníku]. Trestný čin poškozování věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, se od roku 2019 téměř nevyskytoval (1 obžalovaná osoba v roce 2020). Před rokem 2019 však byl ve statistikách trestný čin podle § 228 odst. 3 b) trestního zákoníku zastoupen pravidelně (3 obžalované osoby v roce 2016, 5 obžalovaných osob v roce 2017, 2 obžalované osoby v roce 2018).

Zvýšený počet stíhaných osob u trestného činu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 (21 stíhaných osob, 14 obžalovaných osob; +8 stíhaných osob, +4 obžalovaných osob oproti roku 2022) lze dát do souvislostí především s případy schvalování ruské agrese na Ukrajinu.

Naopak pokles, a to v jednotkách případů je evidován u trestného činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku (-4 stíhaných osob, -6 obžalovaných osob oproti roku 2022), u trestného činu založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403 trestního zákoníku (-2 stíhaných osob, -1 obžalovaných osob). Žádná osoba nebyla obžalována za trestný čin vydírání podle § 175 odst. 2 písm. g) trestního zákoníku.

5.9. Statistiky Probační a mediační služby

Počet případů souvisejících s extremisticky motivovanými trestnými činy dosahuje u Probační a mediační služby dlouhodobě velmi nízké úrovně. V roce 2023 se jednalo v celé ČR o 67 nových případů (jde o odhad, z listopadových dat počet nových případů je 58). Od roku 2002 se podíl těchto trestných činů pohybuje v rozmezí od 0,2 % do 0,7 % nově evidovaných případů za rok. V roce 2023 tento podíl dosahuje hodnoty 0,3 % ze všech nových případů (21.429 případů). Meziročně se tak podíl případů s extremistickým podtextem zůstal na stejné úrovni.

Počty případů trestné činnosti s extremistickým podtextem v jednotlivých soudních krajích a ČR v letech 2019-2023

Počet případů / Kraj	2019			2020			2021			2022			11/2023			2023 (odhad)		
	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem
Praha	12	0,5	2463	11	0,5	2338	4	0,2	2139	9	0,4	2097	6	0,3	2047	7	0,3	2047
Středočeský	8	0,2	3298	7	0,2	2903	5	0,2	2673	4	0,1	2730	8	0,3	2745	9	0,3	2745
Jihočeský	2	0,1	1796	4	0,3	1473	0	0,0	1481	3	0,2	1680	10	0,6	1685	11	0,7	1685
Západočeský	8	0,3	2712	12	0,5	2403	3	0,1	2372	5	0,2	2304	8	0,4	2162	9	0,4	2162
Severočeský	13	0,3	4738	8	0,2	4055	11	0,3	3658	22	0,5	4076	7	0,2	3850	8	0,2	3850
Východočeský	5	0,2	2616	9	0,4	2199	2	0,1	1969	5	0,2	2184	7	0,3	2150	8	0,4	2150
Jihomoravský	3	0,1	3549	4	0,1	3117	2	0,1	3066	8	0,3	3140	8	0,2	3293	9	0,3	3293
Severomoravský	7	0,1	5208	15	0,3	4737	17	0,4	4421	7	0,2	4661	8	0,2	4547	9	0,2	4547
ČR	54	0,2	25122	70	0,3	22122	41	0,2	20517	57	0,3	21655	58	0,3	21429	67	0,3	21429

Zdroj dat: Export dat probační rejstřík AIS PMS 11/2023

Pozn.: jedná se o extrapolované hodnoty roku 2023 ze zjištěných hodnot leden–říjen/listopad 2023. Uvedené je způsobené migrací dat a přechodem na nový agendový informační systém PMS. Uvedené hodnoty jsou očištěny od postoupených spisů mezi jednotlivými kraji a středisky Probační a mediační služby.

Za extremistické trestné činy v rámci statistiky Probační a mediační služby jsou označovány případy, kdy byl evidován v agendě za některý z extremistických trestných činů (§ 352, 355, 356, 401, 402, 403, 404, 405 zákona č. 40/2009 Sb.) nebo byl v rámci jiné trestné činnosti zaznamenán extremistický podtext (rasově motivovaný, náboženský, politický, jiný).

Z pohledu struktury trestných činů (v jednom evidovaném případě může být zaznamenáno více trestných činů) tvořili skupinu případů s extremistickým podtextem zejména pachatelé trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, § 356 zákona č. 40/2009 Sb. (6,9 % TČ) a trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 352 zákona č. 40/2009 Sb. (14,5 % TČ).

V 10,3 % případů byl zastoupen také trestný čin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 355 zákona č. 40/2009 Sb. Trestné činy § 356, § 403 a § 405 zákona č. 40/2009 Sb. se vyskytovaly jen v jednotkách případů. Ostatní trestné činy s extremistickým podtextem (§ 401-402 zákona č. 40/2009 Sb.) se v roce 2023 nevyskytovaly. Extremistický podtext byl také zaznamenán i v souvislosti či v kombinaci s jinými trestnými činy. Nejčastěji byl spojen s trestným činem výtržnictví, § 358 zákona č. 40/2009 Sb. (17,9 % TČ).

Pozn.: jedná se o extrapolované hodnoty roku 2023 ze zjištěných hodnot leden–říjen/listopad 2023. Uvedené je způsobené migrací dat a přechodem na nový agendový informační systém PMS.